

Bruxelles, den 3. oktober 2022
(OR. en)

12997/1/22
REV 1

SOC 533
EMPL 365
ECOFIN 942
EDUC 333

I/A-PUNKTSNOTE

fra:	Udvalget for Social Beskyttelse
til:	De Faste Repræsentanters Komité (1. afdeling)/Rådet
Vedr.:	De vigtigste sociale udfordringer: Nøglebudskaber fra SPC baseret på den årlige gennemgang af overvågningen af resultaterne for social beskyttelse – Godkendelse

Vedlagt følger til delegationerne nøglebudskaberne fra Udvalget for Social Beskyttelse baseret på den årlige gennemgang af overvågningen af resultaterne for social beskyttelse (SPPM) og udviklingen i politikkerne for social beskyttelse med henblik på godkendelse i Rådet den 17. oktober 2022.

Hele rapporten findes i dok. 12997/22 ADD 1.

SPPM-landeprofilerne (SPPM = overvågning af resultaterne for social beskyttelse), der er knyttet som bilag til denne rapport, findes i dok. 12997/22 ADD 2-4.

Nøglebudskaber fra Udvalget for Social

Beskyttelse

Årsrapport 2022

Gennemgang af overvågningen af resultaterne for social beskyttelse (SPPM) og udviklingen i politikkerne for social beskyttelse

NØGLEBUDSKABER

1. **Udvalget for Social Beskyttelse (SPC) har levet op til sit mandat, jf. artikel 160 i TEUF, og har til Rådet udarbejdet sin årlige gennemgang af den sociale situation i EU og udviklingen i politikker i medlemsstaterne** på basis af de senest foreliggende data og oplysninger. På dette grundlag fremhæver SPC følgende resultater og fælles prioriteter, der bør være en rettesnor for det forberedende arbejde til den årlige undersøgelse af bæredygtig vækst 2023.
2. **I 2021 vendte væksten tilbage til EU's medlemsstater.** Den forbedrede sundhedssituation samt de koordinerede tiltag på EU-plan og nationalt plan for at afbøde virkningen af covid-19-pandemien bidrog til, at EU's økonomi i efteråret 2021 lå på samme produktionsniveau som før pandemien. Arbejdsløsheden toppede under pandemien med 7,8 % i slutningen af 2020 og faldt til 6,0 % i midten af 2022. De reale husstandsindkomster blev også forbedret i 2021.
3. **I 2022 har Ruslands angrebskrig mod Ukraine skabt et nyt økonomisk og geopolitisk miljø.** De deraf følgende øgede energi- og råvarepriser, forsyningsafbrydelserne og den stigende usikkerhed truer Europas genopretning efter pandemien og bidrager til forværringen af det sociale og økonomiske klima. Høje energipriser, stigende inflation og de forhøjede generelle leveomkostninger kan skubbe mange husstande ud i en usikker økonomisk situation, navnlig lavindkomstfamilier, der bruger en større del af deres indkomst på energi og fødevarer, og dermed vende de seneste års fremskridt med at nedbringe arbejdsløshed, fattigdom og ulighed i mange lande.
4. **Krigen har også udløst en enorm humanitær krise med over 12 millioner ukrainere, der er flygtet fra deres land siden konflikten begyndelse.** Tilstrømningen af flygtninge i Europa belaster en række EU-landes kapacitet til at tage imod og yde beskyttelse til dem, der flygter fra krigen, hvilket påfører systemerne for social beskyttelse og social inklusion i hele Europa en stor byrde.

5. **Inden Ruslands invasion af Ukraine kunne der generelt konstateres en positiv udvikling i den sociale situation, hvor de fleste SPPM-indikatorer for 2021 hovedsagelig viste positive ændringer på tværs af medlemsstaterne, hvilket afspejler virkningen af genopretningen og bidraget fra systemerne for social beskyttelse og social inklusion, navnlig:**

- **nedbringelser af risikoen for fattigdom eller social udstødelse** i mere end en tredjedel af medlemsstaterne, hvilket især afspejler fald i **alvorlige materielle og sociale afsavn** i mange lande, men med en mere **blandet udvikling** for så vidt angår fattigdomsrisikosatsen og den andel af befolkningen, der lever i (delvis) arbejdsløse husstande
- **en betydelig nedgang i dyb fattigdom** i den generelle befolkning i omkring en tredjedel af medlemsstaterne sammen med **en nedgang i den vedvarende fattigdom** i halvdelen af landene, hvilket til dels afspejler **stigninger i de sociale overførselsindkomsters virkning** i en tredjedel af medlemsstaterne
- **situationen for børn er generelt forbedret** i mange medlemsstater, hvilket afspejles i, at de har lavere risiko for fattigdom eller social udstødelse, udgør en mindre andel af personer, der lider materielle og sociale afsavn, og at fattigdomskløften for børn er mindsket (selv om der for så vidt angår sidstnævnte også er konstateret stigninger i syv medlemsstater)
- **situationen for unge er også forbedret** med en faldende andel af NEET'er¹ og et faldende antal personer, der forlader skolen tidligt, i en tredjedel af landene
- der var fortsatte **stigninger i beskæftigelsesfrekvensen for ældre arbejdstagere** i to tredjedele af medlemsstaterne, hvilket afspejler forbedringer på arbejdsmarkedet i 2021
- **mindre fattigdom og bedre relative indkomster blandt ældre** (i alderen 65 år eller derover) med en faldende andel af personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse i næsten halvdelen af landene.

¹ Unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse.

6. **Der var dog nogle områder, hvor der skulle holdes øje med udviklingen i 2021, nemlig:**
- stigende **langtidsledighed** i næsten en tredjedel af medlemsstaterne
 - en stadig større **andel af befolkningen lever i (delvis) arbejdsløse husstande** i en tredjedel af medlemsstaterne
 - en blandet udvikling med hensyn til **indkomstuligheder** med et fald i en tredjedel af medlemsstaterne, men stigninger i et tilsvarende antal.
7. **Den europæiske søjle for sociale rettigheder fastsætter, sammen med EU's overordnede mål på områderne beskæftigelse, færdigheder og reduktion af fattigdom og social udstødelse, der indgår i handlingsplanen for gennemførelse af søjlen, den nødvendige ramme for tiltag på EU- og medlemsstatsplan.** Medlemsstaternes tilsagn, som blev forelagt EU's beskæftigelses- og socialministre i juni 2022, stemmer overens med eller overstiger endda EU's overordnede mål. Da målene er indbyrdes afhængige og gensidigt forstærkende, bør der gennemføres sammenhængende politiktiltag på tværs af politikområderne. Med hensyn til målet for nedbringelse af fattigdom er antallet af personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, i de fleste medlemsstater forblevet konstant eller er faldet i forhold til 2019.
8. **Under de nuværende ustabile forhold bør EU og medlemsstaterne fortsat iværksætte målrettede og effektive politiske foranstaltninger for at styrke social inklusion og social beskyttelse og mindske risiciene for sårbare husstande og enkeltpersoner.** Foranstaltninger uden for det socialpolitiske område bør også bidrage til at forbedre den sociale situation i hele Unionen. Alle reformer, herunder vedrørende den grønne og den digitale omstilling, skal tage hensyn til sociale og beskæftigelsesmæssige spørgsmål. Øget brug af analyser af fordelingsvirkninger kan bidrage til at forhindre negative sociale virkninger.

9. **Der er behov for en yderligere styrkelse af de sociale beskyttelsessystemer for at øge deres modstandsdygtighed, så de kan modstå nuværende og kommende udfordringer.** Moderniseringsprocessen, som har været i gang i mange medlemsstater, skal fortsætte ved at gennemføre principperne om aktiv inklusion, idet der lægges vægt på tilstrækkelig indkomststøtte, støtte til social integration og deltagelse på arbejdsmarkedet sammen med levering af økonomisk overkommelige tjenester af høj kvalitet. Det bør fortsat være en prioritet at sikre atypisk beskæftigede og selvstændige dækning i sociale beskyttelsessystemer. Der er behov for effektive politikker til at afhjælpe problemet med manglende udnyttelse af ydelser gennem yderligere forenkling af processerne og integration i leveringen af ydelser og øget gennemsigtighed i de sociale beskyttelsessystemer understøttet af digitale teknologier.
10. **I betragtning af den sociale og økonomiske virkning af Ruslands angrebskrig mod Ukraine er det nødvendigt fortsat at styrke de eksisterende sociale sikkerhedsnet samt de målrettede bestræbelser på at støtte de mere sårbare.** Der bør på EU-plan og nationalt plan fortsat tages særligt hensyn til foranstaltninger til at afbøde den økonomiske virkning af stigende energipriser for navnlig lavindkomsthusholdninger, bestræbelser på at bekæmpe den stigende hjemløshed og udelukkelse fra boligmarkedet, støtte til sårbare familier og børn samt fortsat støtte til ukrainske flygtninge med hensyn til at få adgang til basale tjenesteydelser og arbejdsmarkedet.

11. **I en situation med et aldrende samfund og økonomier og arbejdsmarkeder i forandring bør bestræbelserne på at sikre pensionssystemernes tilstrækkelighed og bæredygtighed fortsætte.** Tiltag til at tilpasse pensionsalder, karrierekrav, ydelser eller akkumuleringssatser, så de afspejler udviklingen i den længere forventede levetid, bør suppleres af strategier for aktiv aldring og fleksible arbejdsordninger, herunder muligheden for at kombinere pensioner med arbejdsindtægt, og sikre en retfærdig behandling af arbejdstagere med lange karrierer, som kom tidligt ud på arbejdsmarkedet. Politikkerne bør også lette adgangen til pensionssystemer for personer i forskellige former for atypisk beskæftigelse og selvstændige. For at tackle den vedvarende kønsbestemte forskel i pension kræves der større og bedre deltagelse af kvinder på arbejdsmarkedet gennem tiltag, der afhjælper lønforskellen mellem kønnene, støttepolitikker for personer med omsorgsforpligtelser – herunder adgang til økonomisk overkommelig pleje af høj kvalitet, foranstaltninger vedrørende lige forældreskab med henblik på at lette tilbagevenden til arbejdsmarkedet efter orlov samt godskrivning af pleje eller andre mekanismer for at kompensere omsorgspersoner (hovedsagelig kvinder) for den tid, de tilbringer uden lønnet arbejde for at passe familiemedlemmer.
12. **Covid-19-pandemien fremhævede behovet for at styrke de nationale sundhedssystemers kapacitet til at forbedre befolkningens sundhedsresultater og til at reagere bedre på fremtidige krisesituationer.** Med henblik herpå er en stærkere integration og koordinering mellem sundheds- og socialektoren fortsat af afgørende betydning. Det er fortsat en central prioritet at omlægge leveringen af tjenester fra hospitaler til den primære pleje, herunder gennem investeringer i nye primære sundhedscentre, øget anvendelse af e-sundhedsløsninger og fornyet fokus på sygdomsforebyggelse og sundhedsfremme. Sundhedspersonalets kapacitet bør styrkes, herunder gennem øgede uddannelsesmuligheder og støtteforanstaltninger for at gøre sundhedsprofessionen mere attraktiv. Der er behov for tilpasning af incitamenter på regionalt og subregionalt plan samt nationale rammer for kvalitetsvurdering for at afhjælpe den ulige fordeling af sundhedspersonale og sikre lighed mellem regionerne.

13. **Der er behov for at sikre adgang til tilstrækkelig og økonomisk overkommelig langtidspleje af høj kvalitet i betragtning af den aldrende befolkning i EU².** Den sociale beskyttelse i forbindelse med langtidspleje bør gøres mere tilstrækkelig, så langtidsplejen er rettidig, omfattende og økonomisk overkommelig for dem, der har brug for den. Det bør sikres, at langtidspleje er tilgængelig i alle sammenhænge, herunder ved at udvikle og/eller forbedre hjemmepleje og pleje i nærmiljøet og med særlig vægt på at afhjælpe territoriale mangler. Der bør sikres kriterier og standarder af høj kvalitet i alle langtidsplejemiljøer, og kvalitetssikringen bør styrkes for at reagere på eksisterende strukturelle svagheder i leveringen af pleje, hvilket også afspejler den stigende mangfoldighed af plejetjenester, plejemiljøer og plejemodtagernes præferencer. Der er behov for personcentrerede tilgange og integreret levering af tjenester ledsaget af forebyggende foranstaltninger og støtte til at føre en uafhængig tilværelse i alle plejemiljøer. Der bør ses på færdighedsbehov og personalemangel, herunder ved at sikre retfærdige arbejdsvilkår. Bestræbelserne på at styrke levering af formel pleje af høj kvalitet bør ledsages af foranstaltninger til at yde støtte til uformelle plejepersoner, herunder gennem uddannelse, rådgivning, psykologisk støtte, aflastningspleje, støtte til balance mellem arbejdsliv og privatliv samt omsorgsforpligtelser og finansiel støtte.
14. **I en bredere omsorgssammenhæng er der også behov for foranstaltninger til at forbedre tilgængeligheden, kvaliteten og den økonomiske overkommelighed af førskoleuddannelse og børnepasning** for at støtte udviklingen af børns trivsel, færdigheder og kompetencer, bryde den fattigdom, der går i arv fra generation til generation, og støtte forældres deltagelse på arbejdsmarkedet.
15. **Bestræbelserne på at øge dækningen og tilstrækkeligheden af systemerne for social beskyttelse, pension, sundhed og langtidspleje bør suppleres med overvejelser om, hvordan disse systemer kan finansieres, eftersom tilstrækkelighed og bæredygtighed går hånd i hånd.** Selv om balancen mellem de forskellige finansieringskilder fortsat er specifik for hver medlemsstat, vil det være hensigtsmæssigt at fortsætte drøftelserne om nye og alternative finansieringskilder. Medlemsstaterne bør fortsat gøre brug af de eksisterende EU-fonde, navnlig ESF+ og genopretnings- og resiliensfaciliteten, for at støtte deres reformbestræbelser.

² Med forbehold af de igangværende forhandlinger om Rådets henstilling om adgang til økonomisk overkommelig langtidspleje af høj kvalitet (COM(2022) 441).

16. **Det europæiske semester er fortsat et effektivt koordineringsredskab** til fremme af bæredygtig og inklusiv økonomisk vækst, konkurrenceevne, beskæftigelse og tilstrækkelig social beskyttelse og social inklusion. Da mange af de reformforanstaltninger, som medlemsstaterne har truffet, indgår i de nationale genopretnings- og resiliensplaner, er det fortsat afgørende, at EPSCO-Rådet og dets rådgivende organer inddrages tæt i den løbende overvågning af gennemførelsen af disse planer.
17. For at styrke det sociale Europa og støtte gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder på EU- og medlemsstatsplan under behørig hensyntagen til de respektive kompetencer **bør den konstruktive dialog mellem EU-institutionerne, medlemsstaterne, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer opretholdes.**
18. Europa-Kommissionen opfordres til at tage ovenstående politiske retningslinjer i betragtning under forberedelsen af den årlige undersøgelse af bæredygtig vækst 2023.